

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput VIII. Idem (a) Lucen. Episcopo, Abbati de (b) Melon. & Petro Ioanni
Archid. Astoric.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

Et infra: His igitur & aliis intellectus, quæ coram Cardinalibus supradictis pars utraque proponere procuravit; quia nobis constitit, supradictam Ecclesiam Sancti Angeli constitutam esse in diocesi Sabin. de consilio f. n. Episcopale jus in omnibus spiritualibus eidem Episcopo adjudicavimus in eandem, illis dumtaxat exceptis, quæ per authentica scripta eis dignoscuntur esse subtracta. *Et infra:* Quia verò instrumentum prædictum, per quod Episcopus supradictam Ecclesiam prætendebat sibi quoad spiritualia vindicare, ad faciendam super hoc fidem invalidum cognovimus, utpote propter prædicta de jure suspectum: vos ab impetitione ipsius, quoad temporalia ejusdem Ecclesiæ, duximus sententialiter absolvendos, eidem super hoc silentium imponentes.

NOTÆ.

1. (a) **F** *Arsen.*] Ita etiam legitur in quarta collectione, *sub hoc titul. cap. 1. & in capite cum venerabilis, de except.* ubi de hoc monasterio nonnulla notavi; ibi enim proponitur alia similis controversia inter Episcopum Sabinensem, & monachos Farfenses; non tamen ideo textus ille pars est præsentis constitutionis, ut voluit Hostiensis in præsen-

ti; quia diversa est hypothesis illius Decretalis.

(b) *7. Sabin.*] Joanne videlicet, de quo egi in *dist. cap. cum venerabilis.*

(c) *Rasteram.*] Juxta textum in *cap. cum inter de fide instrum.*

(d) *Non sufficit.*] *L. ad probationem, Cod. locati, Cujacius in l. 20. Cod. eodem titul. possessio* tamen probatur per iteratam solutionem penultimis.

CAPUT VIII.

Idem (a) *Lucen. Episcopo, Abbati de (b) Melon. & Petro Joanni Archid. Astoric.*

CUm dilecti filii F. Aurien. Decanus, nuncius venerabilis fratris nostri Aurien. Episcopi; & Magister Robertus monachus Cellæ novæ, & Abbas sui nuncius, ad Sedem Apostolicam accessissent, nos eis dilectum filium P. sanctæ Mariæ in Via Lata Diacon. Card. concessimus auditorem, coram quo fuit ex Episcopi parte propositum, quod cum idem Episcopus Abbatem sibi lege diocesana subjectum vocasset ad Synodum, ipse non solum non accessit ad ipsum, immò etiam sancti Petri, & (c) sanctæ Columbæ Prioribus, & Archipresbytero Caucy in Aurien. dioc. constitutis prohibuit, ne ad ipsius Episcopi Synodum accedere attentarent, licet etiam vocarentur. Cumque dictus Episcopus, ut saltem humiliter Abbatem ad bonum obedientiæ revocaret, & vinceret in bono malum, ipsi mandasset, ut eum ad statutum terminum in monasterio expectaret, licet Episcopus illuc, juxta quod promiserat, accessisset, Abbatem tamen non reperit, & portas monasterii clausas invenit, nec ad monachos aditus est concessus: propter quod Abbatem suspendit, & monasterium interdixit. Verum cum nec propter hoc Abbas ipse à suo contumaciæ proposito resisteret, nec latus in se, ac monasterium sententias observaret, in eum excommunicationis sententiam promulgavit, quam dictus Episcopi nuncius à nobis petiit confirmari. Cæterum nuncius partis adversæ petitionem ejus non esse admittendam proposuit: quia licet monasterium ipsum infra metas Aurien. dioc. sit constructum, liberum tamen semper extitit, & ab omni jurisdictione, ac jugo Aurien. Eccles. à tempore suæ foundationis exemptum. Præterea etsi Episcopus aliquam in eo (quod verum non erat) jurisdictionem haberet; quia tamen Abbas de omni gravamine prius ad Sedem Apostolicam appellarat, sententiam in eum, & monasterium postmodum (d) latam, nullam idem nuncius obtinere asseruit firmitatem. Conquestus est etiam idem nuncius ex parte Capituli Cellæ novæ, quod dictus Episcopus Abbatem eorum ad eò circumvenit, quod contra immunitatem ipsius Ecclesiæ, ipsis nescientibus, ei obedientiam repromisit. Nos igitur super prædictis per memoratum Cardinalem instructi, quia causa ipsa in nostra non poterat præsentia terminari, utpote cum nuncius monasterii super procuratione, vel ratihabitione literas non haberet, eam vestro duximus examini committendam, disc. v. per Apostolica scripta mandantes, quatenus si vobis constitit, Abbatem ipsum ad Sedem Apostolicam super hoc, ante-

antequam Episcopus in eum suspensionis, vel excommunicationis, & in monasterium interdicti sententias tulerit, legitimè appellasse; vel monasterium esse à jurisdictione ipsius Aurien. exemptum, eo non obstante, quod Abbas ab Episcopo (sicut dicitur) circumventus, præter fratrum suorum assensum ei obedientiam repromisit, cum fraus, & dolus ei patrocini non debeant, sententias illas judicetis appellatione remotâ penitus non tenere, alioquin faciatis eas per cens. eccles. inviolabiliter usque ad satisfactionem congruam observari. Quod si forsân Abbas ipse in exemptionis probatione defecerit, nec legitima se poterit præscriptione tueri, licet probeat se ante prædictas sententias appellasse, nihilominus tamen monasterium ipsum Aurien. judicetis Ecclesiæ subiacere, in cuius diœcesi est fundatum. Similiter eo in appellationis probatione deficiente, si vobis de exemptione, vel legitima præscriptione constiterit, tam Abbatem, quam monasterium ab eisdem Episcopi, & Ecclesiæ ipsius super hoc impetitione penitus absolvatis, & faciatis quod decreveritis, per censuram ecclesiasticam inviolabiliter observari, in mandato Apostolico sine appellationis obstaculo procedentes. Quod si non omnes, &c. Datum Lateran. v. xi. Kalend. April.

N O T Æ.

1. (a) *[Uersif.]* Ita restituo inscriptionem hanc ex epistolis Innocentii III. editis à Sirleto, fol. 28. & litteram hujus textus jam retuli in cap. cum inter 17. de re judic. Lucensis urbs est in Gallecia, colonia fuit Romanorum, & Regum Suevorum, & tempore Theodomiri Regis Archiepiscopali Cathedra decorata fuit, ut refert Loayfas in notis ad Concil. Brachar. 2. Hodie tamen est Episcopalis, suffraganea Archiepiscopi Compostellani. D. Roderico ejus Episcopo, qui fuit ex anno 1189. usque ad annum 1212. ut refert Egidius Gonzalez in theatro ipsius Ecclesiæ, missa est præfens epistola. De Astoriensis diœcesi nonnulla adduxi in c. 17. de re judic.

2. (b) *[Melon.]* Monasterium hoc de Melon est in Gallecia, duabus leucis distans à Ripavia, in diœcesi Tudenfi, ubi Minius fluvius dividit Galleciam à Lusitania; est Ordinis Cisterciensis, quod amplè ditavit Alfonso Imperator, ut constat ex ipsa charta dotationis, quam refert Manrique tom. 1. annal. Cisterc. anno 1142. cap. 11. num. 4.

3. (c) *[S. Petri, & S. Columbae.]* Legendum est Sancte Comba, quæ duo monasteria sunt Ordinis D. Benedicti, & parent monasterio Cellanovæ, ut refert Yepes tom. 5. chron. D. Benedicti, anno 935. cap. 7. unde Abbas Cellanovæ rectè inhibere poterat illis Abbatibus, ne ad Synodum diœcesanam accederent.

(d) *[Postmodum latam.]* Ex traditis in c. 2. de appel.

(e) *[Repromisit.]* Quo factò si verè exemptus erat, nec proprio monasterio, nec Sedi Apostolicæ præjudicare poterat, ex traditis in cap. cum tempore. de arbit.

4. *[Casus referatur.]* Acriter argitatum fuit temporibus nostri Innocentii III. super subiectione Celebrissimi monasterii Cellanovæ, Ordinis D. Benedicti, quod construxerat, & amplè dotaverat Froila frater S. Rufendi Episcopi Dumensis, in Gallecia, in loco dicto del Villar, & à novo monasterio ibi constructo, dicto Cella Nova, idest monasterium novum. Construxit autem Froila illud, & liberaliter dotavit, ita ut immediatè R. Pontifici parèret, ut constat ex ipsa donationis charta, quam refert Yepes tom. 5. chron. D. Benedicti, fol. 427. Est & alia scriptura foundationis ipsius S. Rufendi, quam refert ibi idem Yepes. Cùm ergo tempore D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. III. Pars II.

pore foundationis ipsius monasterii Cellæ novæ cautum fuisset, ut immediatè illud R. Pontifici parèret, Abbas ipsius monasterii vocatus ab Episcopo Aurienfi, ad Synodum venire renuebat: & causa commissa fuit his judicibus, videlicet Lucensi Episcopo, Abbati de Melon, & Archid. Astoric. & postâ Tudenfi Episcopo, & conjugibus, ut constat ex alia epistola ipsius Innocentii, quam retuli in dist. capite cum delecti 10. de re judic. Et cùm ob desiderium ipsius Abbatis causam obtineret Episcopus Aurienfis, Ovetensis Episcopus ut tertius prædictum monasterium intendebat sibi parere: cujus oppositionis, petitionisque mentio fit in dist. cap. 17. de re judic. ubi notavimus.

C O M M E N T A R I U M.

5. IN hoc titulo, & Decretalibus sub eo compilatis præcipuè agitur de jurisdictione Episcopi in loca religiosa, monasteria videlicet, hospitalia, & similia, juxta illam partem præfentis rubricæ: *De Episcopis sunt subiecta;* in quibus jure communi fundatam habent jurisdictionem, cùm intera eorum diœceses constructa reperiuntur, capite omnes 16. questione 7. capite monasteria 18. questione 2. capite decretorum capite noverint 10. questione 1. capite cum persona, de privil. libro 6. nam cùm à principio sine Episcopi licentia constructi, dedicati, seu consecrati non possent, capite nemo, de consecr. distinct. 1. cap. quicumque 16. quest. 1. capite quidam monachorum 18. quest. 2. Justinianus in novell. 5. & 67. in princip. & novell. 123. cap. 33. & novel. 131. cap. 7. meritò post dedicationem, & constructionem debent manere sub jurisdictione Episcopi, in cuius diœcesi talia loca reperiuntur. Hujusmodi autem religiosa loca subsunt diœcesano Episcopo, duplici jure; diœcesano videlicet, & jurisdictionis: illud consistit in cathedralico, synodatico, & procuratoribus exigendis, de quibus egi in capite conquerente, de offic. ordin. Lex jurisdictionalis consistit in sacramentis conferendis, in causarum cognitionibus, & in coercendis delictis, cap. accedens, 50. dist. cap. interdicimus 16. q. 1. cap. 1. 18. quest. 2. ita ut nullus in illis locis, nisi Episcopus, possit altaria erigere, vel basilicas consecrare. Concil. Hispal. 2. can. 7. aut. Sff 2 virgines

virgines benedicere. Concilio Wormat. *can. 8.* triplici autem modo possunt monasteria, & loca hæc religiosa à jurisdictione Episcopi eximi. Primò si per Sedem Apostolicam exempta sint, & Pontifici immediatè subjecta. Secundo si ab Episcopo proprio facta fuerit iurium Episcopaliū renuntiatio de consensu Capituli, & Sedis Apostolicæ licentia, *cap. constitutus 6. hoc titul. cap. pastoralis, de donat.* Tertiò exemptio acquiri potest legitimâ præscriptione, *cap. constitutus, cum sequent. hoc titul. cap. auditis 15. capite cum olim 18. de præscript.* Prior exemptio valde odio-

sa est, immò non facillè concedenda, ut ait D. Bernardus *lib. 3. de consider. ad Eugenium. cap. 4.* ubi eam rationem adjicit, ne monitum facere videatur, membra aliter locando in Christi corpore quàm disposuit ipse. Unde talis exemptio ut juri communi derogans, strictè accipienda est, *cap. ultim. in fine, de filiis presby. lib. 6. ne producatul ultra loca ipsa exempta, cap. porrò 7. cap. petiisti 20. in fine, de privil. & ideo monasterio exempto non statim parochiæ, vel capelle illis subjectæ censentur exemptæ, capite ex ore 17. de privil.*

CAPUT IX.

Idem in Concilio (a) Generali.

NE nimia religionum diversitas gravem in Ecclesiam Dei confusionem inducat, firmiter prohibemus, ne quis de (b) cætero novam inveniat religionem, immò unam de approbatis assumat. Similiter qui volunt religiosam domum de novo firmare, regulam, & institutionem unam de approbatis accipiant. Illud etiam prohibemus, ne quis in diversis monasteriis locum monachi habere præsumat, neque unus Abbas (c) pluribus monasteriis præsidere.

NOTÆ.

1. (a) **G**enerali.] Lateranensi videlicet celebrato sub Innocentio III. *cap. 13.* ubi reperitur textus hic, & in quarta collectione, *sub hoc tit. cap. final.* Occasionem autem huic constitutioni dederunt heretici Waldenses, aliàs dicti Pauperes de Lugduno, qui temporibus Innocentii III. superstitionum vivendi modum pro religioso invenerunt, jactantes se vivere secundum Evangelicam doctrinam; & cum petissent ab Innocentio III. hanc vivendi formam sibi, & suis asseclis confirmari, & Innocentius tenuisset eam confirmare, cœperunt se veros Christi discipulos esse jactare, & variis erroribus implicari, credentes posse eam novam vivendi formam, ut novam religionem instituire, & observare, ut refert Penna ad Eymericum 2. p. Direct. *quest. 14.* Quare Innocentius III. in præfenti canone 13. Concilii Lateran. noviter statuit, non posse novam religionem, seu religiosam vivendi formam in Ecclesia institui absque speciali summi Pontificis licentia. Accedebat turba Ordinum, quibus populus non sufficiebat. Matthæus Paris. *ad annum 1258. Tot autem Ordines exorti sunt, quod hi hos, & è converso supplantant; nec sufficit ut consuevit, populus eos plebeis elemosinis sustentare.*
2. (b) **D**e cætero.] Unde religiones jam fundatæ temporibus præfentis constitutionis, etiam absque Sedis Apostolicæ licentia, everti non debere, probat Zypeus *ad hunc tit. consult. 1. & 3.*
3. (c) **N**ec unus Abbas pluribus.] Consonant Concil. Agathense *can. 38.* quod extat apud Gratianum in *cap. 5. 20. quest. 1.* ibi: *Abbatibus singulis diversis cellulas, aut plura monasteria habere non liceat.* Et *can. 57.* apud eundem in *cap. 4. 21. quest. 1.* *Unum Abbatem duobus monasteriis præsidere interdiximus.* Concil. Cabilon. *can. 12.* apud Ant. Augustinum in *epist. jur. lib. 9. tit. 46.* Savarus *ad Sidoniam lib. 7. epist. ult. verbo Abbatis sic;*

Exposui, & rationibus illustravi in *cap. de militia de præbend.*

COMMENTARIUM.

EX præfenti canone sequens communiter deducitur assertio: *Non licet novam religionem instituire sine speciali Pontificis licentia.* Probant eam textus in *cap. unic. hoc titul. in 6. cap. unic. de privil. eodem lib.* Illustrant ultra eongelos à Barbo'sa, & Garnia in præfenti, Suarez *tom. 3. de relig. lib. 7. cap. 15. cum sequent.* Basilius *Legion. lib. 7. de marrim. cap. 11. & quest. 3. scholasti. c. 7. Lemaitre lib. 1. de monachis, cap. 12. Lantdmeter. de veterim. p. 2. lib. 2. c. 2.* Petrus Greg. *de benef. c. 13. & lib. 13. de Repub. c. 9. & lib. 3. part. tit. 17. c. 3. Spino in specul. testam. gloss. 3. in princip. n. 4.* Barbo'sa de potest. Episc. *alleg. 26. Solorzanus lib. 4. pol. cap. Azor tom. 1. instit lib. 11. c. 24.* Frances in *pastor. regul. p. 3. voto 7.* Petrus Herodius *lib. 1. pandect. tit. 2. cap. 8. Marquez in origine Eremit. cap. 14.* Bruno Challaing. *de privil. regul. propos. 13.* Diana *part. 11. tract. 2. resol. 25.* Cellotius *lib. 4. de hierarch. cap. 10.* Gibal. *tom. 1. scient. can. lib. 2. cap. 3. num. 90.*

Sed pro dubitandi ratione in præfentem assertionem ita insurgo, ad novam congregationem regularem erigendam, novumve monasterium construendum sufficit Episcopi diocesani licentia, *cap. quidam 18. quest. 2. cap. de monachis 12. 18. quest. 2. cap. 13.* ibi: *Cellulas novas, aut congregatiunculas monachorum absque licentia Episcopi prohibemus institui.* Refert Antonius Augustinus in *epist. lib. 9. tit. 1. & merito, quia jure communi attento omnia monasteria, & eorum Prælati sunt sub jurisdictione, & dispositione Episcopi. Unde PP. Synodi Tul. in *can. 40. & 41.* prohibent quemquam in monasterium admitti, aut eremum secedere, & anchorosin profiteri, sine prævio Episcopi examine: latè probat Filescus in *cap. quanto 7. de offic. Ordin.* ergo non rectè in præfenti statuitur, absque Pontificis speciali licentia non licet*